

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

הנחיות התביעה באיו"ש – כללי

6.01.01 מבוא

1. התובע הצבאי באיו"ש מתמנה כנציגו של מפקד כוחות צה"ל באזור, לפי סעיף 75 לצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה ושומרון)(מס' 1651), התש"ע-2009 (להלן: "הצב"ט") והוא כפוף מתוקף תפקידו למספר מערכות של דינים, הנחיות והוראות.
2. בהיותו ממלא תפקיד ציבורי עליו לנהוג בהתאם לדין, בהגינות ובסבירות, ולמלא אחר הוראות הצב"ט והוראות רלוונטיות נוספות, מכוח פסיקת בתי המשפט באזור, פסיקת בית הדין הגבוה לצדק (בג"ץ), ומדיניות המפקד הצבאי.
3. בנוסף, התובע הצבאי באיו"ש כפוף להנחיות הגורמים הממונים על ניהול התביעה באיו"ש, ובראשם – התביעה הצבאית הראשית. לענין חובותיו של התובע הצבאי, בשינויים המחויבים, ראה הנחיית תצ"ר מס' 1.01.

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

6.01.02 ניסוח כתבי אישום

כללי

1. הגשת כתבי אישום לבתי המשפט הצבאיים באזור מוסדרת בסעיף 100(א) לצב"ט.
2. ככלל, כתבי האישום באזור יוגשו לפי הנוסח הנהוג בבתי הדין הצבאיים בישראל, לפי הוראת סעיף 304 לחש"ץ. על כתב האישום המוגש לבית המשפט הצבאי להיות מנוסח ביתר דיוק ובהירות, באופן מובנה וכרונולוגי ובלשון ממלכתית ועניינית. על התובע הצבאי לנסח כתב אישום שיהיה עשיר דיו בפרטים כדי להציג בפני בית הדין הצבאי את התיאור העובדתי אותו מבקשת התביעה להוכיח.
3. כתב האישום מורכב מכותרת, מפרטי אישום ומרשימת עדי תביעה. להלן יובא פירוט הכלול בכל אחד מכתבי האישום, שיסווגו כדלקמן: החלק בו מצויים פרטי התיק וכותרת כתב האישום; חלקו הכללי של כל אחד מפרטי האישום; חלקו הפרטני של כל אחד מפרטי האישום, ולבסוף, רשימת עדי התביעה.
4. במקרים המפורטים בהנחיית תצ"ר מס' 6.01.07, אשר לשם הנוחות יפורטו להלן גם בסעיף זה, נדרש **אישור התצ"ר** לשם הגשת כתב אישום:
  - א. הגשת כתב אישום, הנסמך על הודאת הנאשם, בהעדר תוספת ראייתית מסוג "דבר-מה נוסף" – ראה גם הנחיה מס' 4.01.02.
  - ב. החלטה להעמיד לדין חשוד שנכלל ב"הסכם המבוקשים" או הסדר בעל אופי דומה.
  - ג. ייחוס עבירה שעניינה גרימת מוות בכוונה, או ניסיון גרימת מוות בכוונה, בגין מעשה של יידוי אבנים.
5. כתב האישום יכלול את מספר הסימוכין הפנימי של התיק בחוליית הפרקליטות שהגישה אותו.

חלק ראשון: פרטי התיק וכותרות כתב האישום

6. כתבי האישום יכללו את הפרטים הבאים:
  - א. הסיווג הביטחוני של כתב האישום, בהתאם לתוכנו;
  - ב. שם בית המשפט הצבאי שאליו הוא מוגש, תוך ציון נפת שיפוט;
  - ג. מספר תיק בית המשפט, תיק התביעה ותיק החקירה המשטרתי (תיק פ.א.).
  - ד. הכותרת "התובע הצבאי נגד...";

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

- ה. שמו המרובע של הנאשם, וכן פרטים נוספים שיש בהם כדי לזהותו ולהקל על זימונו לדיון: מספר תעודת זהות, כינויו, שמות משפחה נוספים, גילו, היותו קטין, כתובתו והתאריך בו נעצר (אם הוא מצוי עדיין במעצר); אם מדובר בנאשם משוחרר, יש לציין, אם אפשר, המצאה טלפונית;
- ו. פירוט העבירה או העבירות המיוחסות לנאשם וסעיפי החקיקה הקובעים אותן. כאשר בכלל זה תפורט חלופת האחריות המיוחסת לנאשם מכוח סימן ד'2 לפרק ו' לצב"ט;
- ז. הכותרת "כתב אישום";
- ח. במקרים בהם ההליך מתנהל בדלתיים סגורות – יש לציין זאת;
- ט. תיאור האשמה ובכלל זה פרטים ונסיבות המעידים על מהות העבירה, חומרתה או אופייה;
- י. תאריך הגשת כתב האישום;
- יא. פרטי התובע הצבאי – שם, דרגה, תפקיד וחתימה.
7. על אף האמור בהנחיית תצ"ר 1.03, לכתבי אישום שיוגשו לבתי המשפט הצבאיים בהתאם להנחיה זו, לא יוכן מסמך "פרטים נוספים".

חלק שני: חלקו הכללי של כל אחד מפרטי האישום

8. חלק זה של כתב האישום יכלול את הפרטים הבאים:
- א. פירוט **שם העבירה** המיוחסת לנאשם וסעיפי הדין הקובעים אותה (יש לפרט סעיפים קטנים ורישא, מציעא או סיפא, כאשר סעיף החוק כולל בחובו מספר חלקים, שרק אחד מהם רלוונטי ומתאים). יש להוסיף ולציין גם סעיפי חוק המתייחסים למפורט להלן:
1. סוג הביצוע (ביצוע בצוותא, שידול, סיוע וניסיון) וקיומן של נסיבות מחמירות, ככל שישנן.
  2. סעיפי העונש – אם העונש אינו נקוב בגוף ההוראה הקובעת את העבירה, יש לציין את הסעיף הקובע אותו. בעבירות בהן קיימים עונשי מינימום יש לציין זאת במפורש, אלא אם מדובר במקרה בו ענישת החובה נובעת מהרשעה קודמת, שאז יש להימנע מציון הסעיף בכתב האישום, על מנת שלא להשחיר את פני הנאשם ולחשוף את בית המשפט הצבאי לעובדת ההרשעה הקודמת, עוד בטרם הוכחה אשמתו.
  3. כאשר מדובר בעבירה הנובעת מאי-קיום חובה שהייתה מוטלת על הנאשם (כגון התחמקות מחובת תשלום, לפי סעיף 227(א) לצב"ט), יש לציין את מקור החובה.

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

ב. עובדות המוכיחות שיש לבית המשפט הצבאי **סמכות שיפוט** באותו עניין, על פי הכללים המפורטים בהנחיית תצ"ר 6.02.01 שעניינה סמכות העמדה לדין של נאשמים, שעניינם נדון בפני בתי המשפט הצבאיים באיו"ש.

ג. בכל פרט אישום יצוין **מועד ביצוע העבירה**. למען הזהירות, יצוין בצד מועד נקוב בו בוצעה לכאורה העבירה, הביטוי "או במועד סמוך לכך".

כאשר מדובר בעבירה שביצועה מתמשך, יש לציין את תקופת ביצוע העבירה, ככל שזו ידועה. אם מועד ביצוע העבירה אינו ידוע יש לציין: "במועד שאינו בידיעת התביעה". מכל מקום, ראוי לתחום ככל הניתן את פרק הזמן, שבו על פי המיחוס בוצעה העבירה. כאשר ידוע מועד משוער בלבד לביצוע העבירה, יש לציין בתוספת המילים: "או במועד סמוך לכך, שאינו בידיעת התביעה".

ד. בכל פרט אישום יצוין **מקום ביצוע העבירה**. למען הזהירות, יצוין בצד מקום נתון בו בוצעה לכאורה העבירה, הביטוי "או במקום סמוך לכך".

כאשר מדובר בעבירה מתמשכת, יש לציין את כלל המקומות בהם ידוע שבוצעה העבירה. אם מקום ביצוע העבירה אינו ידוע, יש לציין: "במקום שאינו בידיעת התביעה". כאשר מקום ביצוע העבירה ידוע באופן כללי, יש לציין בתוספת המילים: "או במקום סמוך לכך, שאינו בידיעת התביעה".

ה. פירוט כללי של העבירה שבוצעה בהתאם לניסוחה בחוק (לדוגמא: "עשה עבודה כלשהי או ביצע שירות כלשהו בשביל התאחדות בלתי-מותרת").

9. ככלל, יש להעדיף אישום בעבירה ספציפית על פני אישום בעבירת סל (כגון עבירה של פגיעה בביטחון האיזור, לפי סעיף 222 לצב"ט).

10. מצא תובע כי הוספת חלק כללי לפרט אישום מסוים, נדרשת לצורך הבאת רקע, ביאור פרטים או עובדות, הבנת ההקשר הכולל של הדברים, הבהרת המניע לביצוע העבירה, או על מנת למנוע חזרות מיותרות על פרטים דומים בהמשך – ישקול הוספתו.

חלק שלישי: החלק הפרטני של כתב האישום

11. חלק זה יכלול את הפרטים הבאים:

א. "סיפור המעשה" המקים את העבירה, אשר, ככלל, ינוסח באופן תמציתי, בדרך של פירוט עובדות, להבדיל מהראיות שמהן העובדות נלמדות. העובדות יפורטו, ככל הניתן, בפסקאות נפרדות, כאשר בכל פסקה (או רצף פסקאות) תובא מסגרת עובדתית בעלת איפיון עצמאי.

ב. עובדות המגבשות את סוג הביצוע, סוג האחריות והנסיבות המחמירות, ככל שישנן, שהוזכרו בסעיף 9(א)(1) דלעיל.

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

ג. כאשר נדרש לציין בכתב האישום רשימה ארוכה של פרטים, כגון פרטיהם של פרסומים מסיתים רבים ברשתות החברתיות, או רשימה ארוכה של מעשי גניבה, ניתן לצרפה כנספח לכתב האישום, תוך הפנייה מפורשת אליו בתוכן כתב האישום.

ד. אין מניעה לציין בכתב האישום פרטים באשר לנסיבות העבירה ותוצאתה גם כאשר אינם מהווים חלק מרכיבי העבירה, באשר אלו באים להעמיד את הנאשם על טיב האשמה (ע' 2575+2612/16 **התביעה הצבאית נ' עדנאן זרו**).

חלק רביעי: רשימת עדי התביעה

12. רשימת עדי התביעה תכלול את שמותיהם של עדי התביעה ופרטי זיהוי מדויקים ככל הניתן.
13. ברשימת עדי התביעה יצינו מסמכים שניתן להגישם ללא עדות ראשית לפי פקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 (כדוגמת תעודת עובד ציבור).
14. כאשר העדים הינם מתלוננים בעבירת מין או בעבירה אחרת הנוגעת לצנעת הפרט, או בכל מקרה אחר בו יש מניעה לחשוף את פרטיהם המלאים (כגון כאשר מדובר בקטינים, או להבדיל, בסוכנים מטעם כוחות הביטחון), יצינו שמותיהם בראשי תיבות או בכינוי בלבד, וירשם כי פרטיהם מצויים בידי התביעה.
15. בנסיבות אחרות בהן סבר **הממונה על התביעה**, כי יש מקום שלא למסור פרטים אלו בכתב האישום, מחשש לביטחונם של העדים (בדגש על אנשי כוחות הביטחון ואזרחים) – ניתן יהיה לציין את העדים בשם, בכינויים, או בראשי תיבות, תוך ציון העובדה, כי פרטי העדים לצורך זימונם לבית המשפט מצויים בידי התביעה. במקרים המתאימים, ינקוט תובע בצעדים הדרושים כדי להבטיח עניין זה, לרבות בחינת הצורך בהוצאתה של תעודת חיסיון.

ריבוי אישומים

ריבוי מעשים וריבוי עבירות

17. במקרים רבים, תתעורר שאלה האם מעשיו של נאשם מהווים מעשה עבירה אחד, או שמא מדובר במעשי עבירה נפרדים שיש לצינם בכתב האישום באופן נפרד. ההלכה בעניין סוכמה בע"פ 60/81 **צבי גור נ' מ"י**, פ"ד לו (4) 505, כדלקמן: "סדרי הדין הנוהגים אצלנו מאפשרים תיאורה של כל פרשה על-פי מלוא מהותה המשפטית, בין אם מדובר על מספר כינויים חופפים למעשה אחד, ובין אם מדובר על תיאורה המשפטי של פרשה, המורכבת מחוליות שונות, אשר כל אחת מהן בעלת משמעות שונה על-פי המשפט הפלילי" (סעיף 2 לפסק דינו של מ"מ הנשיא (כתוארו דאז) מ' שמגר).
18. מן האמור עולה, כי מעשה אחד עשוי להצמיח עבירה אחת או מספר עבירות, ומאידך, מעשים מרובים יכולים אף הם להצמיח עבירה אחת או עבירות מרובות.

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

19. בהקשר זה יש להזכיר שלפי סעיף 186 לחוק סדר הדין הפלילי, רשאי בית משפט להרשיע נאשם בשל כל אחת מן העבירות שאשמתו בהן נתגלתה מן העובדות שהוכחו בפניו, אך לא יענישו יותר מפעם אחת בשל אותו מעשה. גם הוראה זו מלמדת על האפשרות לייחס מספר אישומים בגין מעשה אחד (ע"פ 5905/04 **ראובן סולומון נ' מ"י** (פורסם בנבו, 9 באוקטובר 2007)).

20. מנגד, נקבע בע"פ 60/81 הנ"ל כי אין לפרש את החוק כאילו ביקש המחוקק "לטפח ריבוי האשמות וגיבובן כיד הכישרון הטובה של התובע", ונקבעו מגבלות על ריבוי אישומים. לפיכך, **יש להימנע מריבוי אישומים שלא לצורך**, כאשר הם מתייחסים לאותה מסכת עובדתית, וכאשר ריבוי האישומים מהווה החמרה בלתי-מידתית או שאינה נדרשת של כתב האישום. בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון (רע"פ 5978/04 **פלוני נ' מדינת ישראל**, פ"ד ס (4) 594, בפסקה 12), יפעל תובע בעניין זה בהתאם לשני מבחני העזר שלהלן:

א. **המבחן הצורני-עובדתי** – ככל שניתן להפריד את המעשים ולראותם כמעשי עבירות העומדים כל אחד בפני עצמו, יש לייחס לנאשם מעשי עבירה נפרדים. כך ייעשה ככל שמעשי העבירה ניתנים להפרדה לחוליות שונות, כאשר ניתן לזהות כל מעשה כבעל התחלה וסוף, וכאשר הייתה לנאשם יכולת להפסיק את העבירה בכל שלב ושלב, והמשך ביצועה מהווה בחירה מודעת ונפרדת.

ב. **המבחן המהותי** – עניינו בבחירה וזיהוי של האינטרסים שנפגעו במעשי העבירה. ככל שאלו ניתנים להפרדה, ונמצא כי ראוי לתת לכל רכיב ביטוי נפרד, הן לעניין הכרעת הדין והן לעניין העונש – יש לייחס לנאשם מעשי עבירה נפרדים.

21. בהתאם למבחנים אלו, ניתן לשרטט את כללי האצבע הבאים:

ג. **מבחינה עובדתית** – אין מקום להרבות אישומים מקום בו מעשה מהווה **שלב ביניים שולי** לעומת מעשה אחר, שהינו הדומיננטי במסכת המעשים (כך למשל, אין לצרף אישום של תקיפה לאישום של הריגה כאשר התקיפה היא זו אשר הובילה להריגה). כמו כן, אין לייחס עבירה כללית כאשר ישנה עבירה מיוחדת וקונקרטית **מאותו הסוג** המתאימה יותר בנסיבות העניין (כך למשל, אין לייחס בגין אותו מעשה גניבה בידי עובד ציבור לצד גניבה "סתם").

ד. **מבחינה משפטית** – בבחירה בין מספר אישומים שעשויים להתאים לאותה מסכת עובדתית, יש להעדיף את העבירה המבטאת באופן ההולם ביותר את טיבו ואופיו של המעשה המיוחס לנאשם. בהקשר זה ניתן לשקול גם את חומרת המעשים או את התוצאה שנגרמה (בש"פ 5284/91 **דוד לויאן נ' מדינת ישראל**, פ"ד מו (1) 156, בפסקה 9).

בצד זאת, ככל שמעשה אחד מגלם **מספר עבירות נפרדות, בעלות יסודות משפטיים נפרדים**, או שהחפיפה ביניהם **חלקית בלבד**, ניתן לייחס מספר אישומים, בהתאם לסעיף 186 לחוק סדר הדין הפלילי, ובלבד שכל עבירה נועדה להגן על **ערך מוגן עצמאי** שיש לבטאו באישום נפרד בנסיבות העניין. ראו למשל את פסקי הדין הבאים:

1. ע"פ 436/80 **שמואל בן חיים עמוסי נ' מ"י**, פ"ד לה (2) 566 (הרשעה באונס בנסיבות מחמירות לצד אונס במרמה בגין אותו מעשה);

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

2. ע"פ 5734/91 מ"י נ' לאומי ושות' בנק להשקעות בע"מ, פ"ד מט(2) 4 (הרשעה בהפרת חובת גילוי יחד עם קבלת דבר במרמה בגין אותו מעשה);
3. ע"פ 7798/02 ישראל רוזנפלד נ' מ"י (פורסם בנבו, 2 ביוני 2004) (הרשעה בקבלת דבר במרמה יחד עם קבלת כספים במרמה בגין אותו מעשה);
4. ע"פ 9603/09 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 27 בספטמבר 2011) (הרשעה בעבירות של מעשה מגונה ושל פגיעה בפרטיות בגין אותם מעשי התחקות, הצצה וצילום סרטונים ותמונות פוגעניות על רקע מיני).

ריבוי פרשיות

21. בהתאם לסעיף 101 לצב"ט, ניתן לצרף מספר אישומים בכתב אישום אחד. על אמות המידה לצירוף אישומים כאמור, ניתן ללמוד על דרך ההשאלה מסעיף 86 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: "החסד"פ").
22. בהתאם לסעיף 86 לחוק סדר הדין הפלילי, ניתן לצרף מספר אישומים בתוך כתב אישום אחד, אם מתקיים אחד מן התנאים הבאים: (א) האישומים השונים מבוססים על אותן עובדות; (ב) האישומים השונים מבוססים על עובדות דומות; (ג) האישומים השונים מבוססים על סדרת מעשים, הקשורים זה לזה עד שהם מהווים פרשה אחת.
23. אשר על כן, בעת הגשת כתבי אישום, יש להעדיף, ככלל, כי ירוכזו בהם אישומים שונים המבוססים על עובדות דומות, או שהם נוגעים לאותה פרשה. ואולם, ניתן לרכז בכתב אישום אחד אישומים בעלי עובדות דומות, אשר אינם מהווים חלק מאותה פרשה, ולעתים יהיו יתרונות בולטים לאיחוד אישומים כאמור – הן מצד שיקולי היעילות, הן מצד היכולת להגיע לחקר האמת, למשל כאשר העבירות בוצעו על רקע דומה או בנסיבות דומות, והן במובן זה שבית המשפט יקבל תמונה מלאה אודות הנאשם (ע"פ 866/95 אהרון סוסן נ' מדינת ישראל, פ"ד נ (1) 793).
24. הוגש כתב אישום נגד נאשם, הכורך בתוכו מספר אישומים המבטאים פרשיות שונות – ינוסח כתב האישום, ככל שניתן, כך שכל פרשיה תופרד מרעותה באופן ברור.

ריבוי נאשמים

26. בהתאם לסעיף 103 לצב"ט, ניתן לצרף מספר נאשמים בכתב אישום אחד, ככל שהעבירות המיוחסות להם הן דומות, או שמדובר בעבירות הנובעות מאותה מערכת עובדות.

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

27. על אמות מידה נוספות לעניין צירוף אישומים, ניתן ללמוד מן הדין בישראל. בסעיף 87 לחסד"פ נקבע כי ריבוי נאשמים באותו כתב אישום הוא אפשרי, בהתקיים אחד מן התנאים הבאים:

א. מדובר במספר נאשמים שחברו יחדיו לביצוע העבירות המיוחסות, כולן או חלקן, בין אם כמבצעים בצוותא ובין אם כצדדים לעבירה – ויובהר, כי נאשמים ייחשבו צד לביצוע העבירה לצורך הגשת כתב אישום נגד כמה מהם במאוחד לא רק אם הם נחשבים שותפים לדבר העבירה, אלא אף אם הם נחשבים מעורבים (ראו בג"צ 398/83 **הרצל אביטן נ' הרכב שלושה שופטים**, פ"ד לו (3) 467);

ב. מדובר בפרשה עובדתית שלכל אחד מהנאשמים יש חלק בה, ישיר או עקיף;

ג. מדובר בפרשות עובדתיות שונות, אך קיים ביניהן קשר ענייני, כרונולוגי או אחר, המצדיק הגשת כתב אישום נגד הנאשמים במאוחד.

28. שיקולי יעילות, לרבות חיסכון בזמנם של גורמי האכיפה, של גורמי בית המשפט הצבאי ושל העדים במשפט, כמו גם האינטרס להגיע להכרעה במאוחד, מהווים שיקול מרכזי המצדיק את הגשת כתב האישום במאוחד.

29. יש לבחון, אם ראוי לצרף מספר נאשמים לכתב אישום אחד בהתחשב במגבלת העדתם אחד נגד האחר, והאפשרות לעשיית שימוש בסעיף 10א לפקודת הראיות (ראו ע"פ 501/81 **אברהם אבו-חצירה נ' מדינת ישראל**, פ"ד לו (4) 141 וסעיף 479 לחש"פ). כאשר עדותו של מי מהנאשמים כנגד חבריו חיונית לתביעה, יש להגיש כתבי אישום נפרדים, כדי להבטיח את יכולתה של התביעה להעיד נאשם כעד מטעמה. בהקשר זה ראו גם את הנחיית תצ"ר 4.04 "אימתי יש לנהוג על-פי רציונל הילכת קינזי".

30. הוגש כתב אישום נגד מספר נאשמים – יצוין לגבי כל פרט אישום, לאילו מן הנאשמים הוא מתייחס.

תיקון כתב אישום

31. תוקן כתב אישום, יצוין בכותרת המסמך "כתב אישום מתוקן". תוקן כתב אישום בשנית, יצוין בכותרת המסמך בהתאמה "כתב אישום מתוקן בשנית", וכך הלאה.

32. תוקן כתב אישום במסגרת הסדר טיעון – יודא התובע שקיימת הלימה מלאה בין תיאור העובדות שבכתב האישום המתוקן, לבין סעיפי החיקוק המנויים בו. בשום מקרה, לא יתוקן כתב אישום במסגרת הסדר טיעון באופן שתתקיים בו סתירה בין התיאור העובדתי לסעיפי החיקוק. יודגש לעניין זה, שהודאת נאשם בכתב אישום לעולם נסובה על עובדות כתב האישום ולא על סעיפי החיקוק. כיוון שכך, הודאה בעובדות במסגרת הסדר טיעון שאינה תואמת את סעיפי החיקוק המיוחסים, עלולה לגרור זיכוי מעבירות אלו או המרת סעיפי האישום בסעיפים קלים יותר. עם זאת, בנסיבות המצדיקות זאת, תובע רשאי לייחס סעיף עבירה **מקל** ביחס לעובדות המתוארות בכתב האישום.

בכותרת המסמך יצוין "כתב אישום מתוקן לצורך הסדר טיעון".

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

25. כתב האישום המתוקן יציין את כלל הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, בין אם מדובר בנסיבות לחומרה ובין אם מדובר בנסיבות לקולה;¹ ויהווה עבור בית המשפט את המערכת העובדתית והנסיבתית המלאה, על פיה יגזור לנאשם את עונשו. חשיבות הדבר היא בכך, שהודאת הנאשם במסכת העובדתית המוסכמת, חותמת את שלב בירור האשמה, ולאחריה לא ניתן עוד להביא ראיות לעניין הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה (סעיף 40(א) לחוק העונשין). לעניין זה ראו את סעיף 40(א) לחוק העונשין, וכן את ע"פ 5841/14 מדינת ישראל נ' בדיר ארקאן (פורסם בנבו, 8 ביולי 2015); ע"פ 6802/14 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 6 בינואר 2015); ע"פ 3667/13 מילאד מוחמד ח'טיב נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 14 באוקטובר 2014).

26. בצד זאת, לכלל האמור שני חריגים:

א. כאשר בית המשפט שוכנע על-ידי אחד הצדדים, כי לא הייתה אפשרות לטעון לעניין אותן נסיבות הקשורות בביצוע העבירה בשלב בירור האשמה, או אם הדבר דרוש כדי למנוע עיוות דין (סעיף 40(ב)(2) לחוק העונשין);

ב. ניתן להתייחס בשלב הטיעונים לעונש לנזק שנגרם לנפגע העבירה כתוצאה מהעבירה (או העבירות) בה הנאשם הורשע, אף אם לא צוין בכתב האישום ולא נמסר מידע על אודותיו להגנה כחלק מחומר החקירה בתיק. זאת, ברוח סעיף 18 לחוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001, אשר קובע בסעיף 18 לו כי ניתן להעביר הצהרת נפגע ביחס ל"כל פגיעה ונזק" והוא רשאי להעבירה עד לדיון הטיעונים לעונש בעניינו של הנאשם (ראו והשוו אל פסיקת בתי הדין הצבאיים ב-ע/41,42/17 התצ"ר נ' סמל טבע וערעור שכנגד וב-ע/51/16 סמל אלמליח נ' התצ"ר).

¹ יושם אל לב, כי הוראת סעיף 40(ג) לחוק העונשין קובעת שרף ההוכחה הנדרש לנסיבה מחמירה, הינו מעבר לספק סביר, ואילו נסיבה מקילה תוכח ברמה הנדרשת במשפט האזרחי – קרי, במאזן הסתברויות בלבד.

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

6.01.03 מעצר נאשמים עד תום ההליכים המשפטיים

כללי

1. סעיף 43 לצב"ט קובע את המסגרת הנורמטיבית למעצרים של נאשמים עד תום ההליכים המשפטיים בעניינם.
2. ככלל, בענייני המעצר הוחלו בפסיקת בתי המשפט הצבאיים באיו"ש העקרונות הרלוונטיים מדיני המעצר בישראל – למשל, בכל הנוגע למידת הראיות הדרושות לצורך הקמת תשתית מספקת לצורך מעצר נאשם עד לתום ההליכים המשפטיים בעניינ² – תוך יצירת התאמות ספציפיות לדין באזור.³

סדרי דין

3. הדיון בבקשה למעצר עד תום ההליכים יתנהל על פי בקשת התביעה, בנוכחות הנאשם ובא כוחו (אם הנאשם בחר לעצמו סניגור שייצגו).
4. נדחתה בקשת התביעה במלואה (בית המשפט הצבאי הורה על שחרור מלא של הנאשם ממעצר), או באופן חלקי (בית המשפט הצבאי הורה על שחרור הנאשם לחלופת מעצר), יש לנהוג כדלהלן:
  - א. התובע הנוכח באולם יבקש עיכוב ביצוע על מנת לשקול הגשת ערר בהתאם לסעיף 41(א) לצב"ט או על מנת להביא את עניינו של העצור בפני מפקד הצבאי כהגדרתו בסעיף 285(א) לצב"ט כדי שישקול הוצאת צו מעצר מנהלי בעניינו וזאת במקרים המתאימים.
  - ב. לאחר מתן החלטה כאמור, יעדכן התובע ללא דיחוי את הממונה על התביעה בנפה הרלוונטית בדבר ההחלטה, לשם גיבוש עמדה באשר להמלצה על הגשת ערר. הוחלט שלא להגיש ערר על החלטת בית המשפט הצבאי, תימסר לבית המשפט הודעה מסודרת בדבר ההחלטה.
  - ג. הוחלט על הגשת ערר, או על הימנעות מהגשת ערר, או הימנעות מפנייה להוצאת צו מעצר מנהלי, לפי העניין – יודיע על כך התובע באופן מיידי לבית המשפט הצבאי לערעורים. מקום בו הוחלט על הגשת ערר – הודעת הערר תועבר לבית המשפט בהקדם האפשרי.

עילות המעצר

כללי

5. בדין הכללי מצויות מספר עילות מעצר, אשר שתיים מהן הן עילות המעצר השכיחות בהקשר של העבירות הנפוצות, המובאות בפני בתי המשפט הצבאיים באיו"ש – האחת היא עילת המסוכנות לאדם, לשלום הציבור או לביטחון האזור; והשנייה, עניינה בחשש להימלטות מאימת הדין. התקיימות יסוד סביר לחשד שעילות אלו מתקיימות בעניינו של הנאשם, תחייב, ככלל, הגשת בקשה למעצרו עד לתום ההליכים המשפטיים בעניינו.

² בשי"פ 8087/95 שלמה זאדה נ' מ"י, פ"ד נ(2) 133.

³ ראו, למשל, ע"מ איו"ש 115/02 התובע הצבאי נ' מחמד חג' חסין; ע"מ 136/03 צאלח מוסא ופואז נאצר נ' התובע הצבאי.

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

6. פסיקת בתי המשפט הצבאיים התאימה את פרשנותן של עילות אלה, למצב הביטחוני באזור, כפי שיפורט להלן:

א. **עילת המסוכנות** רלוונטית למרבית העבירות באזור, לאור הנסיבות הביטחוניות השוררות בו. משכך, מרבית הבקשות למעצר נאשמים עד תום ההליכים יתבססו על תחולתה של עילה זו, בהתאם לפסיקה ולהנחיית תצ"ר 6.02 – פרק עבירות.

ב. **העילה שעניינה חשש להימלטות מאימת הדין**, קיבלה משקל של ממש בפסיקת בית המשפט הצבאי לערעורים לאורך השנים, לאור נסיבות שיקולי אכיפה הייחודיים לאזור.⁴ הדברים נכונים בפרט כאשר מדובר בנאשם שצפוי לו עונש חמור, באם יורשע.

בית המשפט הצבאי לערעורים עמד גם על כך שבאזור, ניסיון החיים מלמד כי, חשודים בעבירות, הצפויים למאסר ממושך ומתגוררים באזור המקום סכנה לכוחות הביטחון הנכנסים אליו, אינם ממהרים לציית לאימת הדין ולצווי בית המשפט. על כן, הימלטות מאימת הדין לגבי חשודים אלו, הינה אפשרות מעשית עד מאוד.⁵

נקיטה בחלופות מעצר

7. כאשר עסקינן בתושב אזור A ברשות הפלסטינית, יש לתת את הדעת לקושי שישנו ביחס ליכולת הרשויות לאכוף את התייצבותו לדיונים.⁶ יחד עם זאת, בעובדה זו כשלעצמה לא יהיה כדי למנוע הפעלת חלופת מעצר.⁷

8. כמו כן, בית המשפט הצבאי אינו מוסמך לשקול חלופת מעצר בדמות **מעצר בית בישראל** לתושב האזור שאין בידו אישור כניסה לישראל.⁸ זאת ועוד – אף הפעלת חלופה של מעצר בית באזור, תיעשה במשורה וזאת לאור נסיבות האזור. הדברים נכונים אף לתושב האזור הגר בשטח הנתון, פורמאלית, לשליטה ביטחונית ישראלית:⁹

"המציאות מלמדת כי פיקוח על מעצר בית שהוטל על תושב האזור הינו מלאכה קשה הרבה יותר מפיקוח על תושב ישראל, גם כאשר זה מתגורר בשטח הנתון פורמלית לשליטה בטחונית ישראלית. אשר על כן, ההזדקקות לחלופת מעצר זו צריכה שתעשה במשורה ובמקרים המתאימים, כאשר אכן ניתן להניח שזו תהיה אפקטיבית"

9. בנוגע לחלופת שחרור בערובה כספית, נקבע כי "שעה שלכאורה צפוי מאסר ממשי ממושך, קשה לאמוד ערובה כספית משמעותית, אשר החשש לאובדנה יביא את המשיב להתייצב לדין, ולעמוד בסכנה למאסר ממושך".¹⁰

10. חשוב להדגיש כי, בדיני האזור לא קיימת הוראה בדבר עריכת תסקירי מעצר לקטינים או בגירים לצורך בחינת חלופות מעצר בשלב המעצר עד לתום ההליכים, אלא רק תסקירים לעניין העונש (ראו

⁴ ראו, למשל, ע"מ איו"ש 114/00+113 התובע הצבאי נ' עלא רביע וחכמאת רביע; ע"מ איו"ש 157/00 התובע הצבאי נ' ראשד אבו סלים; ע"מ איו"ש 159/00 התובע הצבאי נ' עלי חנון.

⁵ ע"מ 4095/16 התביעה הצבאית נ' כפאח אלזרו.

⁶ ראו למשל, ע"מ איו"ש 3468/09 מעאד רגוב נ' התביעה הצבאית; ע"מ 2618/09 אימן זמאערה נ' התביעה הצבאית; ע"מ 1672/09 התביעה הצבאית נ' עבד ימכ.

⁷ בשי"פ 7223/97 אחמד אגרב נ' מדינת ישראל, תק-על 97 (4), 11.

⁸ ע"מ איו"ש 3263/07 אחמד בכרה נ' התביעה הצבאית, ע"מ איו"ש 2565/05 התובע הצבאי נ' סאמר אלמוכחל.

⁹ ע"מ איו"ש 1595/05 אחמד בדואן.

¹⁰ ע"מ 4095/16, לעיל הי"ש 5.

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

סעיף 148(א) לצב"ט; ראו בעניין זה את בש"פ 1665/14 מחמוד עזיזה נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 10 במרץ 2014).

11. לא אחת ייטען, כי אם עדי התביעה משוחררים ממעצר, הקושי באיתורם יוביל בהכרח להתמשכות הליכים ועל כן יש לשחרר את הנאשם ממעצר. בהקשר זה יוטעם, כי אף במקרים בהם העדים משוחררים, אין בעניין זה כשלעצמו, כדי להוביל את התביעה להימנע מלעתור למעצר, אלא יש לתת את הדעת לנתון זה, כחלק ממכלול השיקולים.¹¹

מעצר טרם הכרעת דין

12. סעיף 44 לצב"ט קובע את המסגרת הנורמטיבית לבקשה להארכת מעצרו של נאשמים עד תום ההליכים המשפטיים נגדם בטרם מתן הכרעת דין בעניינם, **לתקופה נוספת** של שישה חודשים, ולחזור ולהורות כך מעת לעת.

31. בהתאם לסעיף 44(א) לצב"ט, נאשמים בגירים המואשמים בעבירה המנויה בתוספת השלישית לצב"ט, ונתונים במעצר לאחר הגשת כתב אישום נגדם לתקופה המצטברת לכדי 18 חודשים **וטרם ניתנה הכרעת דין בעניינם** – יש להביא את עניינם בפני ביהמ"ש הצבאי לערעורים פרק זמן סביר טרם פקיעת מעצרו, לשם הארכתו.

13. על-פי סעיף 44(א1) לצב"ט, בעניינם של נאשמים קטינים או נאשמים להם לא מיוחסת עבירת ביטחון, ומעצרו לאחר הגשת כתב אישום מגיע לכדי תקופה המצטברת לכדי שנה – יש להביא את עניינם בפני ביהמ"ש הצבאי לערעורים שידון האם יש להורות על הארכת מעצרו לתקופה נוספת של שלושה חודשים.

14. בבקשה המוגשת לפי סעיף 44 לצב"ט, תפרט התביעה, **בין היתר**, את השיקולים המנויים להלן:¹²

- א. הסכנה הצפויה כתוצאה משחרור הנאשם מן המעצר, שהיא **השיקול העיקרי** בבקשות מסוג זה;¹³
- ב. חומרת העבירה;
- ג. החשש שמא הנאשם לא יתייצב להמשך ההליכים המשפטיים בעניינו, אם ישוחרר מן המעצר;
- ד. הזמן שנותר לסיום המשפט;
- ה. השלכת הזמן שחלף על השיקולים בגינם נעצר הנאשם עד לתום ההליכים המשפטיים בעניינו;
- ו. הרקע להתמשכות ההליכים.

15. בשלב דיון בבקשה להארכת מעצר מעבר לתשעה חודשים לא תישמע טענה בדבר חולשתה של התשתית הראייתית. טענה מעין זו צריך שתידון בבקשה לעיון חוזר בהחלטה למעצר הנדונה בפני בית המשפט הצבאי, אשר הורה מלכתחילה על מעצרו של הנאשם.¹⁴

¹¹ ראו, למשל, ע"מ 2622/12 התביעה הצבאית נ' **וגדי אבו עמיר**; ראו גם בש"פ 3668/93 מדינת ישראל נ' **ריקרוו בן חוזה קדרון**, פ"ד מז(3) 529.

¹² ב"ש מ.צ. 1012/13 התביעה הצבאית נ' **מוחמד מליחאת**.

¹³ בש"פ 7913/99 מדינת ישראל נ' **אדורם הר שפי** (פורסם בנבו, 12 בנובמבר 1999).

¹⁴ ראו בש"פ 7913/01 מדינת ישראל נ' **ארמונד מיארה** (פורסם בנבו, 21 באוקטובר 2001); בש"פ 6489/00 מדינת ישראל נ' **משה זגורי** (פורסם בנבו, 17 בספטמבר 2000); בש"פ 118/97 מדינת ישראל נ' **מנדורי**.

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

6.01.04 מעצרים מנהליים

כללי

1. נושא המעצר המנהלי מוסדר בפרק ט' לצב"ט, כאשר החל משנת 1988 חלה הוראת השעה שבסימן ב' לפרק זה.
2. הסמכות להורות על מעצר מנהלי נתונה למפקד כוחות צה"ל באזור, או למפקד צבאי שהוסמך על-ידו לעניין זה. זאת, מקום בו קיים יסוד סביר להניח כי טעמי ביטחון האזור או ביטחון הציבור, מחייבים שאדם פלוני יוחזק במעצר.
3. בהליכי ביקורת על צו מעצר מנהלי, כמו בהליך הפלילי, משמש התובע הצבאי כבא-כוחו של המפקד הצבאי.¹⁵
4. בפסיקת בית המשפט העליון נקבע לא אחת, כי המעצר המנהלי הוא כלי שהשימוש בו צריך להיעשות כמוצא אחרון, ורק לאחר שתיבדקנה האפשרויות לצמצום המסוכנות הנשקפת מפלוני באמצעים שפגיעתם בחירותו פחותה. עוד נקבע, כי ככל שקיימת אפשרות להעמיד את הנדון לדין פלילי ולעוצרו במסגרת הליך זה, יש להעדיף אפשרות זו על פני מעצרו המנהלי, בהיותה פוגענית פחות, וכזו המאפשרת לו לקבל את חומר הראיות הקיים לגביו.¹⁶ התביעה תעמיד קביעות אלו לנגד עיניה, בכל שלבי הטיפול במעצרים מנהליים, הן בשלבי גיבוש המלצתה בנוגע למעצרו המנהלי של אדם פלוני, והן בשלב ההופעה בדיונים הנוגעים לצווי מעצר מנהלי.
5. טרם הדיון, על התובע לעיין בחומר המודיעיני הרלוונטי לעצור וללמוד את תוכנו. התובע יעיין בפרפראזה שהוכנה לגבי החומר החסוי ויוודא כי זו רחבה ככל הניתן. כמו כן, יבחן התובע את החומר הגלוי הקיים באותה עת בעניינו של העצור, כדי להכיר את תוכנו ולוודא כי אכן אין אפשרות להעמיד את העצור לדין פלילי באופן שיוביל למעצרו עד תום ההליכים. אם עסקינן בעצור שצו המעצר בעניינו הינו צו המאריך צו קודם, יעיין התובע גם בפרוטוקולים של הדיונים הקודמים בעניינו של העצור. כלל החומר הגלוי יוגש לתיק בית המשפט ויעמוד לעיון בא-כוח העצור.
6. בנוסף, על התובע לשוב ולבחון, הן בשלב בחינת המלצת גורמי הביטחון למעצר מנהלי ולהארכתו, והן במסגרת ההיערכות להליכים המשפטיים בערכאות השונות, את האפשרות להעביר את הטיפול בעצור לאפיק פלילי, וזאת על מנת לצמצם הצורך בשימוש במעצר מנהלי.

המועד לקיום הדיון בצו המעצר המנהלי (ביקורת שיפוטית)

7. סעיף 287 לצב"ט קובע, כי כל צו מעצר מנהלי שהוציא המפקד הצבאי – יובא לביקורת שיפוטית, תוך שמונה ימים מיום תחילת המעצר המנהלי לפי הצו, ולא – ישוחרר העצור. על התובע לוודא, כי בתוך תקופה זו, יחל הדיון בעניינו של העצור, ובכלל זה, תחל הביקורת השיפוטית.
8. מקום בו העצור מסרב להתייבב לדיון בבית המשפט בערכאה הראשונה, על אף שהוסברו לו זכותו וחובתו לעשות כן – יעתור התובע לקיים את הדיון לגופו של עניין שלא בנוכחותו של העצור, ויבקש כי ייקבע שהחלה הביקורת השיפוטית בעניינו. זאת, על מנת שניתן יהיה להעביר את הצו לביקורת שיפוטית, ולהלום את הסיכון הנשקף מהעצור.

¹⁵ ואם ישנם – גם הליכי עיון תקופתי (ס' 87 לצב"ט).

¹⁶ עמ"מ 4/96 הרב יצחק גינצבורג נ' שר הביטחון וראש הממשלה, פד נ (3), 221.

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

9. חלפו שמונה ימים, ולא החל הדיון בביקורת שיפוטית בעניינו של העצור מטעמים שאינם תלויים בעצור – יהא צו המעצר המנהלי נגדו בטל. התביעה תידע בדחיפות את המפקד הצבאי בעניין, על מנת שיוכל לשקול הוצאת צו מנהלי חדש.¹⁷
10. ככלל, יש לדון בצו לגופו כבר בדיון הראשון. אולם, אם מטעם כלשהו נדחה המשך הדיון למועד מאוחר יותר, יבקש התובע מבית המשפט לעיין במידע המודיעיני, ולקבוע כי הביקורת השיפוטית בנוגע לצו החלה.

הליך הדיון בבקשה למעצר מנהלי

11. לפי סעיף 291 לצב"ט, הדיונים מתקיימים בדלתיים סגורות. נוכח התובע כי באולם נמצאים אנשים שאינם אמורים להיות נוכחים בדיון, יפנה את תשומת לב בית המשפט ויבקש ממנו כי יורה להם לצאת בטרם יתחיל הדיון.
- ככל שבמהלך הדיון הגלוי מתבקש התובע להשיב לשאלה, שמענה לה במעמד הדיון עלול לפגוע בביטחון האזור או הציבור (חשש לביטחון מקורות או חשש לחשיפת שיטות פעולה) – יפנה התובע את בית המשפט לחומר החסוי או יבקש להתייחס לעניין במעמד צד אחד.
12. בגמר שלב הדיון הגלוי (בתיק אחד או במספר תיקים) ייערך דיון חסוי. על התובע לבקש שהדיון ייערך שלא בנוכחות העצור ו/או בא כוחו.
13. החליט בית המשפט לשחרר את העצור על אתר – יבקש התובע, ככלל, עיכוב ביצוע של החלטת השחרור לפי סעיף 289 לצב"ט, לשם שקילת הגשת ערעור, בהתאם להוראות הדין.
14. קיבל בית המשפט החלטה שאינה אישור בלתי-מסויג של הצו, יבחן התובע אם יש מקום לערער על ההחלטה.

הטיפול בערעורים על החלטות בעניין צווי מעצר מנהלי

15. החליטה התביעה להגיש ערעור על החלטת בית המשפט בעניין צו מעצר מנהלי – יציין התובע במסגרת הודעת הערעור את מועד פקיעת צו המעצר המנהלי על-פי החלטת בית המשפט. ככל שמדובר במועד קרוב, וקיים חשש כי תקופת המעצר שאושרה בערכאה הראשונה תסתיים טרם יידון הערעור, יבקש התובע בהודעת הערעור כי בית המשפט הצבאי לערעורים ישהה את ביצוע השחרור עד להחלטה בערעור, ויגיש לבית המשפט במעמד צד אחד את החומר המודיעיני שעומד בבסיס המעצר המנהלי.
16. לאחר הגשת הודעת הערעור, התובע יודא מעת לעת כי לא קם חשש כי עד למועד מתן ההחלטה בערעור, תסתיים תקופת המעצר. אם קם חשש שכזה, יפנה התובע לבית המשפט הצבאי לערעורים בבקשה נפרדת, להשהות את ביצוע השחרור עד להחלטה בערעור.
17. הגיש העצור המנהלי ערעור נגד החלטת בית המשפט בנוגע לצו המעצר בעניינו ולא התייצב לדיון בערעור מטעמיו שלו, ולא כתוצאה מאילוצים חיצוניים – ישקול התובע לבקש למחוק את ערעורו של העצור.
18. ככל שהתווסף מידע חסוי בעניינו של עצור, לפני קיום הדיון בערעור, יצהיר התובע על קיומו של מידע זה, וכן על מידע גלוי, ובלבד שהדבר אינו פוגע באפשרות לקיים חקירה פלילית בהמשך.

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

19. הורה שופט של בית המשפט הצבאי לערעורים על שחרור ממעצר של העצור לאלתר, ישקול התובע לבקש עיכוב של ביצוע החלטת השחרור, לצורך בחינת האפשרות להגשת עתירה לבג"ץ. ההחלטה אם יש לפנות בעתירה לבג"ץ – מחייבת את אישור התצ"ר.

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

6.01.05 סגירת תיקים

1. הסמכות לסגור תיקי חקירה ולעכב הליכים, המנויה בסעיף 71 לצב"ט, מוקנית, בין היתר, לפרקליט איו"ש. סמכות זו הואצלה בחלקה לסגנו ולממונים על התביעה, כפי שיפורט להלן.
  2. פרקליט איו"ש וסגנו מוסמכים לסגור תיק חקירה מן הטעמים של **היעדר ראיות, חוסר אשמה או העדר עניין ציבורי** ובמסגרת זו ישקלו פרקליט איו"ש או סגנו את השיקולים הבאים:
    - א. חומרת המעשה;
    - ב. נסיבותיו האישיות של החשוד;
    - ג. נסיבותיו האישיות של קורבן העבירה;
    - ד. אינטרסים חיוניים אחרים של האזור ובכלל זה ערכים של בטחון האזור;
    - ה. שיקולים מוסדיים של התביעה ושל בית המשפט (קביעת סדר עדיפות בהעמדה לדין לאור שיקולים משאביים וחיסכון בזמן שיפוטי);
    - ו. נושנות העבירה;
    - ז. זוטי דברים.
- כמו כן, קיימים שיקולים נוספים הייחודיים לאזור, כגון אי-הפקדת ערבות וחוסר יכולת לזימון אפקטיבי לבית המשפט, אשר עשויים להצדיק סגירה של תיק חקירה בעילה של העדר עניין לציבור.
3. כן מוסמכים פרקליט איו"ש וסגנו להורות על עיכוב הליכים בתיק בו הוגש כתב אישום.
  4. הסמכות לסגור תיקי חקירה מטעם של **חוסר ראיות ומחוסר אשמה** מצויה גם בידי הממונה על התביעה.
  5. כל תיק חקירה שנסגר ילווה בהמלצה מפורטת לסגירתו של התיק, וכן בצו המורה על סגירת התיק ועל הטיפול בערבות ו/או במוצגים שנתפסו במסגרת הטיפול בתיק.

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

6.01.06 ענישה

1. אופי העבירות הנידונות בבתי המשפט הצבאיים באיו"ש, מתאפיין לא רק בהיבטים הפליליים של מעשה הנאשם, אלא גם בסיכון הביטחוני הנשקף מפעילותו. על כן, ככלל, נדרש התובע הצבאי לעמוד במסגרת טיעוניו לעונש, הן על החומרה הפלילית שיש במעשה העברייני, והן, במקרים המתאימים, על הדגשת הסיכון הביטחוני שבמעשי העברייני.

ראיות לקביעת טיב העונש או מידתו

2. בהתאם לסעיף 129(ג) לצב"ט, יאפשר בית המשפט הצבאי לתובע הצבאי להביא ראיות, שיש בהן כדי להשפיע על טיב העונש או על מידתו, בטרם יגזור את דינו של הנאשם. לפיכך, תובע צבאי המכין תיק למשפט יצרף לתיק התביעה מבעוד מועד, ראיות אשר יש בהן כדי להשפיע על קביעת מידת העונש, ובכלל זה:

א. עותק מהרישום הפלילי ומגזרי דין קודמים, אותם ניתן יהיה להגיש בשלב הגשת ראיות לעונש;¹⁸

ב. ראיות מתיק החקירה שיש בהן כדי להעמיד בפני בית המשפט הדין בעניין את חומרת מעשיו של הנאשם – כך, למשל, ישקול תובע האם בתיקי פציעה חמורה או מוות, ראוי יהא להעמיד בפני בית המשפט הצבאי תיעוד של כלי הרצח (למשל פטיש, מברג, אבן או כלי אחר כלשהו) או את תמונות זירת העבירה, אשר ילמדו על מידת הנזק שנגרמה כתוצאה ממעשיו של הנאשם;

ג. ראיות ועדויות בדבר מצבו של נפגע העבירה, ככל שישנו, או של קרובים מטעמו, והשלכות האירוע נשוא כתב האישום על המשך חייהם ותפקודם, בדגש על הפגיעה שנגרמה כתוצאה מביצוע העבירה.

משום שהנזק הרפואי, הגופני והנפשי שנגרם לנפגע העבירה הוא שיקול מרכזי בעת גזירת עונשו של הנאשם, יש לשאוף לקבל **מידע עדכני** בהקשר זה עובר להגעה להסדר טיעון עם הנאשם, וכן בסמוך למועד הטיעונים לעונש. זאת, משום שהתעודה הרפואית הנמצאת בתיק החקירה מבטאת, ככלל, את מצב הקורבן במועד החקירה, ועם חלוף הזמן יכול לחול בו שינוי – **לקולה או לחומרה** – ולעתים כבר קיים מידע ביחס לשאלה האם הנזק הוא קבוע או בר חלוף.

18 ראה: עד"י איו"ש 63/00 **התביעה הצבאית נ' ראג'ב עמלה**: "על ביהמ"ש לנהוג במידה של חסד עת מובא בפניו נאשם לראשונה. אין להקל ראש אף בעבירה ראשונה, אך יחד עם זאת, ראוי לו לביהמ"ש להשאיר לנאשם שבפניו הזדמנות לתקן דרכיו ולחזור לדרך הישר מי שכשל בשנית, ועל אחת כמה וכמה בשלישית ואף יותר, לא רק שאינו ראוי לרחמיו של ביהמ"ש, אלא שיש אף מקום להחמיר בעונשו";

וכן עד"י איו"ש 190+200/01 **מחמוד אבו ורדה נ' התובע הצבאי**: "עברו של אדם, כבר הבהרנו לא פעם, עשוי לפעול לחובתו בשני מובנים. ראשית, עברייני בעל עבר לא יזכה לאותה הקלה ולאותה התחשבות השמורה ברגיל למי שכשלו לראשונה. מי שחרף ההזדמנות שניתנה לו לתקן דרכיו שב לסורו, מלמד על עצמו כי אין הוא ראוי לרחמיו של ביהמ"ש. שנית, מי שהורשע ונמצא כי עונש מאסר על-תנאי אשר נגזר לו בעבר הינו בר-הפעלה, עלול למצוא עצמו נדרש לרצות תקופת מאסר נוספת בגין חובו מן העבר".

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

3. ככל שהנאשם בוחר להעיד או למסור את דברו האחרון על דוכן העדים, התובע הצבאי יקפיד כי הנאשם לא חורג בדבריו ממסגרת העובדות שנקבעה על-ידי בית המשפט – בין מכוח מה שהורשע בו לאחר שנשמעו ראיות בתיק, ובין מכוח התשתית העובדתית שהוסכמה במסגרת הסדר טיעון בין הצדדים. אם הוסיף הנאשם פרטים שאינם חלק מעובדות הרשעתו בדין, יש להתנגד לאמירת הדברים. אם החריגה מן התשתית העובדתית כאמור, נעשתה כחלק מדברו האחרון של הנאשם, יש לשקול האם לעמוד על כך שתינתן לתביעה הזכות לחקור את הנאשם בחקירה נגדית.
4. בנוסף, ככל שהנאשם בחר להביא ראיות מטעמו על עובדות ונסיבות העשויות להקל את העונש, כגון חוות דעת מומחה הנוגעת למצב הרפואי או הנפשי, כשירות לכליאה וכד' – התובע יבחן את חוות הדעת, ובמקרים המתאימים, יבקש להציג בפני בית המשפט חוות דעת נגדית, מטעם הגורמים הרפואיים המצויים במתקן הכליאה בו הנאשם מוחזק.
5. מקום בו הצדדים טוענים לעונש שאיננו עונש מוסכם, והנאשם מבקש להגיש מסמכים מטעמו, כראיה לאמיתות תוכנם – יבחן התובע את המסמכים, ובמקרים המתאימים, יתנגד להגשתם ויבקש לחקור את עורכייהם, בשים לב לגדר המחלוקת.

מדיניות התביעה בעניין עריכת תסקירים לעניין העונש

6. הדין החל באיו"ש אינו מאפשר עריכת תסקיר קצין מבחן לנאשמים **בגירים**. לעומת זאת, סעיף 148 לצב"ט מאפשר לערוך תסקיר קצין מבחן בעניינם של **קטינים**. בהתאם ללשון הסעיף, הרי שעריכת תסקיר בכתב ביחס לקטין תיעשה רק לאחר הרשעתו בדין, כאמור בסעיף 148(א) לצב"ט.
7. בהיעדר סמכות לכך, מקום בו בא-כוחו של נאשם בגיר ביקש הפנייה לתסקיר מבחן, **יתנגד** התובע לבקשה זו, ויצוין כי לא קיימת בדין סמכות המאפשרת היענות לבקשה האמורה. בין הטיעונים שיש להציג בפני בית המשפט, יש למנות את היכולת המוגבלת של גורמים שיקומיים להמליץ המלצות לגבי תושבי איו"ש, וזאת בהתחשב בכך שאפשרויות הפיקוח עליהם, אשר מצריכות, בין היתר, כניסה אל מקומות מגוריהם לצורך מעקב וטיפול, הן מצומצמות ביותר.
8. לעניין זה, בית המשפט העליון עמד על מעמדם של קצין המבחן ותסקיר המבחן, המהווים כלי עזר משמעותיים בידי ביהמ"ש בבואו לגזור את עונשו של נאשם, וקבע כי "בהעדר מניעה מיוחדת, יימסר תסקיר המבחן לתובע ולסנגור, או לעיונם, בהתאם להסדרים השונים הקבועים לעניין זה בסעיפים שנדונו. אולם, גם כאשר התסקיר עצמו נמסר לצדדים – קצין המבחן אינו נחקר על התסקיר עליו הוא חתום, הוא גם אינו מוסר לצדדים את מכלול המידע שאסף במהלך גיבוש והכנת התסקיר, וכך גם לא נמסרות לנאשם או לסנגורו תוצאות הבדיקות המקצועיות במידה ונערכו כאלו לנאשם. חסיון החומר ששימש את קצין המבחן בהכנת התסקיר אינו מעוגן בהוראת חוק מפורשת וברורה, והוא

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

נלמד ממספר הוראות בחיקוקים שונים ומעוגן בהלכה הפסוקה, בהינתן מעמדם המיוחד של קצין המבחן ושל התסקיר, כמפורט לעיל, וכדי לאפשר לשירות המבחן למלא את תפקידו.¹⁹

9. הגם שקיימים הבדלים בין אופן עבודתם של קציני המטה מתחום הרווחה במנהל האזרחי, לבין הדרך בה פועלים קציני המבחן מטעם שירות המבחן בישראל, הקביעות האמורות יעמדו לנגד עיני התביעה הצבאית באיו"ש, בכל הנוגע לבחינתן של חוות הדעת הנערכות על-ידי קמ"ט רווחה.

10. במקרים בהם נערכה חוות דעת על-ידי קצין המטה לענייני רווחה מהמנהל האזרחי, או מי שמונה על-ידו לערכה, וקריאת חוות דעתו מעלה שאלות המצריכות הבהרה – התובע ישקול להעביר שאלות הבהרה דרך בית המשפט, לעורך חוות הדעת.

11. אם גם לאחר ההבהרות, נותרו סוגיות שיש ללבן, אשר חיוניות לצורך קביעת העונש – יישקל זימונו של עורך חוות הדעת לעדות. ההחלטה לבקש את זימונו של העד תתקבל במקרים חריגים, ובאישור הממונה על התביעה – למשל, כאשר התסקיר מתאר את הנאשם באופן שאינו מתיישב עם ראיות המצויות בתיק החקירה. זאת, מאחר שזימונו לעדות של עורך חוות הדעת הינו צעד חריג ביותר שביהמ"ש לא יטה לאפשר, שכן, קציני מבחן (ובאופן דומה קמ"ט רווחה באזור) חבים חובת אמון לביהמ"ש ונתפסים ככאלה אשר עושים עבודתם באופן אובייקטיבי ועצמאי כך שלא עולה הצורך בחקירתם הנגדית.²⁰

הטיעון לעונש

12. בהתאם לסעיף 129(ד) לצב"ט, רשאים התובע, ואחריו – הנאשם או סגורו, להשמיע את סיכומיהם לעניין מידת העונש, לאחר הבאת הראיות לעונש על ידי הצדדים. סיכום הסגור, ייתן בית המשפט לנאשם לומר את דברו האחרון.

13. בסיכומיו לעניין העונש, התובע יציין **במפורש** את כל רכיבי הענישה אותם הוא מבקש להשית על הנאשם, מבין מכלול העונשים אותם רשאי בית המשפט הצבאי לגזור, המנויים בסימן י' לצב"ט – מאסר בפועל, מאסר על תנאי, קנס או מאסר חלף קנס, התחייבות להימנע מעבירה או פיצויים.

14. כמו כן, התובע יציין את כלל הנסיבות לחומרא, אותן הוא מבקש מבית המשפט הצבאי לשקול עובר למתן גזר הדין. בין שיקולי החומרא, ישקול התובע הצבאי שיקולים אלה:

- א. פוטנציאל הסיכון – הפלילי והביטחוני – הטמון במעשי הנאשם;
- ב. עברו הפלילי של הנאשם, וקיומו של מאסר מותנה בר הפעלה, ככל שישנו;
- ג. משך התקופה במהלכה בוצעו העבירות;

¹⁹ ע"פ 3472/11 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 3 בספטמבר 2012).
²⁰ בג"ץ 2754/94 יצחק לוי נ' שרת העבודה והרווחה, פד נ (4) 353.

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

- ד. מידת הארגון והתכנון המוקדם הטמונים בפעילות הנאשם ;
- ה. חלקו של הנאשם בעבירה, ומידת הדומיננטיות שלו ביחס לשותפיו ;
- ו. הנזק שנגרם לנפגע העבירה, ככל שישנו ;
- ז. ביצוע העבירה כלפי לעובד ציבור – שוטר, חייל או אחר ;
- ח. גילוי חרטה או היעדרו ;
- ט. אי חסכון בזמן שיפוטי במקרים של הרשעה לאחר ניהול משפט הוכחות ;
- י. ממצאי המהימנות שנקבעו ביחס לנאשם ולגרסתו.
15. מקום בו התובע דורש לחייב נאשם בפיצויים, עליו לציין בכתב האישום במסגרת פרטי העבירה את גובה הנזק שנגרם, בהנחה שניתן לכמתו, או תיאור אחר של היקף הנזק. בנוסף על כך, על התובע לדרוש את החיוב בפיצויים באופן מפורש מבית המשפט.²¹ כן יבקש התובע מבית המשפט לקבוע מועד לתשלום הפיצויים, ככל שימצא להטילם.

עונש מאסר מותנה והפעלתו

16. בטיעונו לעונש בעניינו של נאשם, אשר לחובתו עומד עונש מאסר מותנה בר הפעלה – יעתור התובע להפעלת עונש המאסר המותנה, ולריצויו באורח מצטבר לכל עונש מאסר שיוטל בגין העבירות בהן הנאשם הורשע, במסגרת ההליך הנוכחי.
17. מקום בו הורשע הנאשם, ולא ביקש תובע צבאי את הפעלת עונש המאסר המותנה, או שבית המשפט הצבאי לא דן בהפעלתו – סעיף 170(ב) לצב"ט מתיר לתובע צבאי לבקש מכל שופט של בית המשפט הצבאי את הפעלת המאסר המותנה, לא יאוחר מארבעה חודשים מיום גזר הדין. בקשה כאמור תוגש לבית המשפט בהקדם האפשרי.
18. הוטל על הנאשם עונש מאסר מותנה על-ידי בית משפט בישראל, עונש זה איננו ניתן להפעלה עת נידון הנאשם בפני בית המשפט הצבאי, גם אם עונש המאסר המותנה תלוי ועומד. עם זאת, בטיעונו לעונש, יבקש התובע מבית המשפט הצבאי לראות בעובדה האמורה כנסיבה מחמירה לעניין העונש הראוי לנאשם.

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

6.01.07 עניינים המחייבים אישור התובע הצבאי הראשי, המצויים בתחום

טיפול של התביעה הצבאית באיו"ש

מטרה

1. מטרתה של הנחיה זו לעגן את העניינים וההחלטות המחייבים את אישור התובע הצבאי הראשי, ואשר מצויים בתחום טיפולה של התביעה הצבאית באיו"ש.
2. הטעם להנחיה זו הוא כפול. בעניינים מסוימים, שיפורטו בהנחיה זו, מתעוררת רגישות או מורכבות מיוחדת, המחייבות כי אלה יובאו לאישורו של התובע הצבאי הראשי. בנוסף, בעניינים מסוימים יש משמעות וחשיבות לכך שתותווה מדיניות ברורה ואחידה, שתהיה תואמת ומתואמת בין כלל חוליות התביעה. לפיכך, באותם עניינים, שיימנו בהמשך, יש לקבל את אישור התובע הצבאי הראשי.

עניינים המחייבים את אישור התובע הצבאי הראשי

3. אלה העניינים וההחלטות המחייבים קבלת אישור **מראש** מטעם התובע הצבאי הראשי, או סגנו:
  - א. הגשת כתב אישום, הנסמך על הודאת הנאשם, בהעדר תוספת ראייתית מסוג "דבר-מה נוסף" – ראה גם הנחיה מס' 4.01.02.
  - ב. הגשת בקשה לפסלות שופט – ראה הנחיה 1.09.
  - ג. עריכת הסכם עד מדינה.
  - ד. העברת מענה לעתירה לבג"ץ בנושאים עקרוניים.
  - ה. פנייה בעתירה לבג"ץ, מקום בו שופט של בית המשפט הצבאי לערעורים דן בעניינו של עצור במעצר מנהלי, והורה על שחרורו לאלתר – ראה סעיף 19 להנחיה 6.01.04.
  - ו. עתירת התביעה להארכת מעצר מעבר ל-75 ימים, טרם הגשת כתב אישום.
  - ז. החלטה להעמיד לדין חשוד שנכלל ב"הסכם המבוקשים" או הסדר בעל אופי דומה.
  - ח. ייחוס עבירה שעניינה גרימת מוות בכוונה, או ניסיון גרימת מוות בכוונה, בגין מעשה של יידוי אבנים.
  - ט. גיבוש חוות דעת בשם הפצ"ר בנוגע לבקשה לקיום משפט חוזר.

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

6.01.08 – זכויות נפגעי עבירה בהליכים המטופלים על-ידי פרקליטות איו"ש

כללי

1. העידן החוקתי הוביל, לצד השמירה על זכויותיו של חשוד ונאשם, גם להגברת ההגנה על זכויותיהם של נפגעי עבירה, כדברי כבוד הנשיא שמגר בדנ"פ 2316/95, בש"פ 537/95 **גנימאת נ' מ"י**:²²

"חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו נושא עימו בשורה חוקתית חקוקה לכל פרט בחברה, אולם בשורה זו נועדה לכל החברה ולא רק לעבריינים שבה. קרבן העבירה בפועל ובכוח וכל אזרח תמים-דרך זכאים להגנה על כבודו וחירותו מפני פחד, אימה ופגיעה, לא פחות מן הנאשם... הקניית זכויות מכוח חוק היסוד דינה שתחול על הכול, האזרח והגר, התושב והמבקר, הנאשם והקרוב".
2. בשנת 2001 נערכה בישראל הסדרה חוקתית ראשונה של זכויותיהם של נפגעי עבירה באופן מקיף בחוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001²³ (להלן: "**החוק**").²⁴ חוק זה הגדיר את זכויותיהם של מי שנפגעו מעבירות פליליות במהלך ההליך הפלילי – בשלב החקירה, בשלב שלאחר העברת חומר החקירה לידי רשויות התביעה, בשלב ניהול המשפט וגזירת הדין ובשלבם שלאחר המשפט. כשנה לאחר מכן הותקנו תקנות זכויות נפגעי עבירה, התשס"ב-2002, שנועדו להסדיר עבור נפגעי העבירה את הדרכים שבהן יוכלו לממש את הזכויות שהוענקו להם מכוח החוק.
- ביום 28 ביוני 2018, בעקבות עבודת מטה מקיפה שנערכה בפרקליטות הצבאית, נחתם צו המאמץ את הוראות החוק אל תחיקת הביטחון, בשינויים המחויבים.²⁵
3. מאז חקיקת החוק בישראל, התביעה ראתה חשיבות רבה בהקניית זכויות לנפגעי עבירה, ונטלה על עצמה באופן וולונטארי את החובה לפעול ברוח הוראות החוק והעקרונות שבבסיסו, בכפוף למגבלות משאביות שונות. עם חתימת הצו והתוספות שנלוות אליו ביום 28 ביוני 2018, תחולת הזכויות השונות מכוחם נקבעה כתחולה מדורגת (סעיף 2 לצו זה). מועד התחולה של חלק מסעיפי הצו נקבע ליום 1 בינואר 2021, ואילו תחולתם של יתרת הסעיפים היא בתוך שלושה חודשים מיום פרסומם. התביעה הצבאית מקפידה הקפדה יתרה על זכויות נפגעי העבירה ומיישמת את הוראות הדין בנושא, מכוח תפקידה כאמונה על האינטרס הציבורי, אשר טומן בחובו אף את אינטרס נפגעי העבירה.
4. מטרת מסמך זה היא להבטיח באופן מיטבי את זכויותיהם של נפגעי עבירה בהליכים הפליליים המתנהלים בבתי המשפט הצבאיים, אשר הכירו גם הם, בפסיקתם, בחשיבותן של זכויות נפגעי העבירה (ראו, למשל, את עד"י 1109/13 **פלוני נ' התביעה הצבאית**; ע' 1507, 1549/17 **התביעה הצבאית נ' עטיה**). זאת, בין היתר, על-ידי קביעת הוראות ונהלים, ושיפור הבקרה על יישומם.

²² פ"ד מט(4) 589, 621. ראו גם י" קרפ "קורבנות עבירה", מסמך משרד המשפטים 2806 מיום 21/01/87 (דו"ח ועדת קרפ) וכן י" קרפ "המשפט הפלילי - יאנוס של זכויות אדם: קונסטיטוציונליזציה לאור חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו" **הפרקליט מב(1)** (תשנ"ה) 64.

²³ פורסם לראשונה בס"ח תשס"א 1972 מיום 21/03/01 ע' 183; ה"ח תשס"א 2978 ע' 506.

²⁴ כבר בשנת 1988 הנחה פרקליט המדינה בדבר דרך הטיפול הראויה בעניינם של קורבנות עבירה ועדי תביעה בהליך הפלילי בהנחית פרקליט המדינה מספר 14.7. חקיקת החוק הובילה לעדכון הנחיה זו ובאופן דומה לעדכון הנחית פרקליט המדינה מספר 8.1, בכל הנוגע למעמדם של קורבנות בעריכת הסדרי טיעון.

²⁵ הצו בדבר הוראות ביטחון (תיקון מס' 58) (צו מס' 1799) (יהודה והשומרון), התשע"ח-2018.

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: יולי 2018	הצבאית הראשית

הנחיה זו תוכל גם לסייע להביא לידיעת נפגעי העבירה ובאי כוחם את זכויותיהם, במטרה להגביר את המודעות לכך.

תחולה

5. הנחיה זו תחול ביחס למקרים בהם נגרם מותו של אדם – למשל כאשר מיוחסת לנאשם עבירה של **גרימת מוות בכוונה** (לפי סעיף 209 לצב"ט) או **הריגה** (לפי סעיף 210 לצב"ט) – וכן במקרים אחרים, בהתאם לשיקול דעתו של **פרקליט איו"ש** (להלן בהנחיה זו: "**הפרקליט**").

יצירת הקשר עם נפגע העבירה

6. הנחיה זו תחול ביחס לנפגע עבירה, אשר ביקש לממש את זכויותיו.
7. מקום בו על התובע ליצור קשר עם מי שנפגע מעבירה במהלך שירותו הצבאי, והקשר עמו מוסדר בפקודות הצבא דרך גורם צבאי או אזרחי אחר, תיעשה הפניה אליו באמצעות אותו גורם:
- א. משפחה שכולה: באמצעות ענף נפגעים – מדור קשר למשפחות ומערך קצינות הנפגעים;
  - ב. ככל שכתוצאה מעבירה נפגע העבירה הוא פצוע, ייעשה העדכון באמצעות קצין הנפגעים החילי.

שלב הגשת כתב האישום והעברת חומר החקירה לעיון הנאשם

8. תובע לא ימסור, כחלק מחומר החקירה או מכתב האישום, את הפרטים האישיים של נפגע עבירה, לרבות לנאשם ולסגורו (סעיף 186 לצב"ט). פרטים אלה יושחרו בהעתק חומר החקירה, שיועבר לנאשם או לבא-כוחו. זימון נפגעי עבירות אלה למסירת עדות בהליך המשפטי ייעשה ישירות מול מזכירות בית המשפט, בדרך שלא יהיה בה כדי לחשוף את הפרטים.
- הפרקליט רשאי לאשר לתובע למסור פרטים אלה, אם סבר, שחשיפתם נדרשת לצורך ההליכים הפליליים בתיק או לצורך הגנה וטיפול בנפגע, ובלבד שאלה מהווים חלק מתיאור העובדות בכתב האישום או שהם צפויים להימסר לידי רשות ציבורית, המטפלת בנפגע העבירה או לבית המשפט. הפרקליט רשאי למסור את הפרטים האמורים גם במקרים אחרים, בהסכמת הנפגע.
- לצורך הנחיה זו, "פרטים אישיים" – כתובת מגוריו, כתובת מקום עבודתו ומספרי הטלפון של נפגע העבירה, לרבות מי שבא בנעליו, בהתאם לאמור בסעיף 186 לצב"ט.

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

שלבים בניהול ההליך

9. בעבירות אליהן מתייחסת הנחיה זו, נפגע העבירה יהא זכאי לקבל מידע על זכויותיו כנפגע עבירה ועל הדרך שבה מתנהל ההליך הפלילי, ביחס לעניינים הבאים:
- א. זכות לקבלת מידע בצמתי החלטה מרכזיים (סעיף 186 לצב"ט), כגון קבלת החלטה בדבר ההליכים המשפטיים הצפויים להינקט בנוגע לתיק החקירה – הגשת כתב אישום כנגד הפוגע; סגירת התיק ללא נקיטה בהליכים משפטיים, לרבות השיקולים שהובילו לקבלת ההחלטה, ככל שאין מניעה להביאם לידיעת נפגע העבירה; ובשלבים נוספים של הטיפול בתיק.
  - ב. זכות עיון בכתב האישום (סעיף 186 לצב"ט) – אם הוחלט להגיש כתב אישום כנגד הפוגע, נפגע העבירה יהא זכאי, לבקשתו או לבקשת בא-כוחו, לעיין בכתב האישום שהוגש נגד הנאשם. זאת, למעט אם הדין אוסר עיון כאמור, או שהפרקליט סבר, כי קיימים טעמים מיוחדים המונעים עיון או קבלת העתק מכתב האישום. במקרים כאלה יבהיר התובע, או מי מטעמו, לנפגע העבירה את טעמיו לאי-מסירת כתב האישום. ככל שנפגע העבירה ביקש לקבל לידו עותק מכתב האישום, יימסר לידו העתק כאמור, בהשמטת רשימת עדי התביעה.
  - ג. זכות לקבל מידע על מעצר (סעיף 186 לצב"ט) – בכל החלטה של בית המשפט הצבאי בדבר הארכת מעצרו של הפוגע, או שחרורו ממעצר.
  - ד. זכות לקבל מידע על מועדי הדיונים בתיק (סעיף 186 לצב"ט), למעט הדיון שבו מתקיימת הקראת כתב האישום לפי סעיף 43א(ב) לצב"ט.
  - ה. זכות לנוכחות בדיון הנערך בדלתיים סגורות (סעיף 186טו לצב"ט) – ככלל, דיונים בבתי המשפט הצבאי מתקיימים בפומבי, אך עיקרון זה מסויג לגבי דיונים המתקיימים **בדלתיים סגורות**, מכוח סעיף 89 לצב"ט. עם זאת, סעיף 186טו מתיר לנפגע עבירה להיות נוכח בדיונים בבית המשפט בעניין העבירה ממנה נפגע, המתקיימים בדלתיים סגורות, וכך הוא לגבי אדם המלווה אותו, לפי בחירתו. זאת, כל עוד בית המשפט לא קבע אחרת, מטעמים שיירשמו.
  - ו. יובהר, כי נפגע עבירה שהוא עד במשפט, לא יוכל להיות נוכח בדיונים, כל עוד לא סיים להעיד.
  - ו. זכות להביע עמדה לעניין עיכוב הליכים (סעיף 186טז לצב"ט) – בהחלטה לעכב ההליך הפלילי או כל החלטה אחרת להפסיק את ההליך הפלילי מכוח סעיף 71 לצב"ט, או כוונה לעשות כן, ובדבר זכות הנפגע להביע עמדה בעניין טרם קבלת ההחלטה בעניין, במקרים המתקיימים.
  - ז. זכות להביע עמדה לעניין הסדר טיעון (סעיף 186יז לצב"ט) – בזכותו להביע עמדה לעניין הסדר טיעון, בדבר פרטי ההסדר המתגבש ובדבר השיקולים שהובילו לעריכתו, במידה בה אין מניעה להביאם לידיעת נפגע העבירה.
  - ח. זכות למסור הצהרת נפגע עבירה (סעיף 186יח לצב"ט) – בזכותו למסור הצהרת נפגע עבירה, בכתב, על כל פגיעה ונזק שנגרמו לו בשל העבירה, לרבות נזק גוף, נזק נפשי או נזק לרכוש,

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

בכל שלב עד למועד הטיעונים לעונש.²⁶ בחר נפגע העבירה למסור הצהרה כאמור – התובע יעביר העתק הצהרה זו לידי בא-כוחו של הנאשם,²⁷ ויגיש את ההצהרה לבית המשפט הצבאי כראיה לעניין העונש.

הצהרה זו אמנם מוגשת לבית המשפט בשלב הטיעונים לעונש, אך נפגע העבירה רשאי לפרט במסגרתה כל פרט שימצא לנכון אודות מצבו ואודות הנזק שנגרם לו כתוצאה מן העבירה, אף אם לא פורטו בכתב האישום בו הנאשם הורשע – ובית המשפט ייקח פערם אלו בחשבון, ככל שישנם, בעת מתן המשקל הראייתי להצהרה.²⁸

הוגשה הצהרת נפגע עבירה – תבוא הצהרה זו במקום עדותו הראשית של נפגע העבירה, או בנוסף לה.²⁹ זאת, משום שהצהרה כאמור נועדה לאפשר לנפגע העבירה לבטא ביתר קלות את הרגשתו, פגיעתו ונזקיו כתוצאה מן העבירה, כפי שקבע בית המשפט העליון:

"סעיף זה מאפשר לנפגעי עבירה שלא העידו במשפט ליטול חלק בהליך ולהשמיע את קולם... גם נפגעי עבירה שהעידו במסגרת ההליך הפלילי עשויים להרגיש צורך לספר על פגיעתם ללא הקונטקסט של הבריור העובדתי האם התבצעה העבירה אם לאו. מובן כי סעיף זה אף תורם להצגת תמונה כוללת וממצה של הפרשה בהביאו לידי ביטוי את נקודת מבטו של צד מרכזי בפרשה (ע"פ 9150/08 מדינת ישראל נ' איתמר ביטון (פורסם בנבו, 23 ביולי 2009))

יובהר, כי מסירת תצהיר נפגע עבירה אינה מהווה תחליף לחקירה נגדית, ובא-כוחו של הנאשם רשאי לבקש מבית המשפט לחקור את נפגע העבירה בחקירה נגדית על האמור בתצהירו, שכן הקניית זכויות לנפגעי עבירה נעשית "בלי לפגוע בזכויותיהם על-פי דין של חשודים, נאשמים ונידונים".³⁰

נוסף על האמור, מקום בו נשקלת הבאתו של נפגע העבירה למתן עדות בשלב הטיעונים לעונש, התובע יציג אפשרות זו בפני נפגע העבירה, אשר יזומן לעדות ככל שיבחר לעשות כן.

ט. בהכרעת הדין.

י. בגזר הדין.

יא. בהחלטת התביעה להגיש ערעור, ולחלופין, בהגשת ערעור על-ידי הנאשם; במועדי הדיונים בערעור ובהחלטת בית המשפט הצבאי לערעורים בערעור.

10. במקרים המתאימים לכך, ישקול התובע לבקש מבית המשפט (או להציע לסגור, במסגרת משא ומתן לקראת הסדר טיעון) כי בנוסף לכל עונש אשר יושת על הנאשם, יוטל עליו תשלום פיצוי לנפגע

²⁶ ראו והשוו לפסק דינו של בית הדין הצבאי לערעורים בתיק 41,42/17 התצ"ר נ' סמל טבע וערעור שכנגד; לעניין ההתעדכנות במצבו הרפואי של נפגע העבירה עם התקדמות ההליך, ראה והשווה לסעיף 2(ג) להנחיית תצ"ר 6.01.06.01, שעניינה "הטיעון לעונש".

²⁷ ראו והשוו לפסק דינו של בית הדין הצבאי לערעורים בתיק ע/51/16 סמל אלמליח נ' התצ"ר.

²⁸ ראו והשוו: ע"פ 7609/06 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 13 בנובמבר 2008); ע"פ 8888/07 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 6 ביולי 2009).

²⁹ ראו והשוו: רע"ב 10349/08 מדינת ישראל נ' גנאמה (פורסם בנבו, 20 ביולי 2009).

³⁰ סעיף 186ב לצב"ט; ראו והשוו לבג"ץ 2477/07 פלוני נ' פרקליט המדינה (פורסם בנבו, 27 במאי 2007).

הנחיית התביעה באיו"ש – פרק כללי	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: יולי 2018	

העבירה.³¹ התובע יקבל את עמדתו של האחרון, עובר למועד הטיעונים לעונש (או ישיבת המשא ומתן), ביחס לאפשרות שהתביעה תעתור להשתתף פיזיים כאמור, והתביעה תביא עמדה זו במניין שיקוליה בעת גיבוש העמדה העונשית.

11. התובע יעביר לנפגע העבירה, לבקשתו, העתק מהכרעת הדין ומגזר הדין.
12. התובע יעשה כל מאמץ לנהל את ההליכים בתיק, שבו קיים נפגע עבירה, תוך זמן סביר.
13. מידע הנוגע לאמור בהנחיה זו יימסר, ככל הניתן, בשפה המובנת לנפגע העבירה.

יישום ההנחיה במקרים מיוחדים

14. מתן הזכויות לנפגע עבירה שהוא אדם עם מוגבלות, ייעשה בהתאם לסעיף 186ג(ב) לצב"ט. לעניין זה, ובהתאם ל186א לצב"ט, "אדם עם מוגבלות" – אדם עם לקות פיזית, נפשית או שכלית, לרבות קוגניטיבית, קבועה או זמנית, אשר בשלה מוגבל תפקודו באופן מהותי, בתחום אחד או יותר מתחומי החיים העיקריים".